

POLITIKEN

Børnepsykolog: Skolefravær er en sund reaktion på et usundt miljø

Vi har en tendens til at fokusere på skolefravær som et individuelt problem. Vi bekymrer os om de enkelte børns udfordringer og personlige årsager til at blive hjemme. Det er en fejl.

Debatindlæg af Rikke Solgerd-Cornelsen 28/3/2024
Børnepsykolog

Lyt til artiklen

I vores samfund oplever vi en stigende tendens til skolefravær blandt vores børn og unge. Hvert fjerde barn i dag kæmper med et bekymrende skolefravær på over 10 procent. Denne fordobling inden for få år er et dybt bekymrende tegn, som skal tages alvorligt.

Når vi diskuterer skolefravær, har vi ofte en tendens til at fokusere på det som et individuelt problem, hvor vi bekymrer os om de enkelte børns udfordringer og personlige årsager. Men denne tilgang er forfejlet og overser det grundlæggende problem. Skolefravær er ikke kun et resultat af individuelle faktorer, men snarere en reaktion på et skolesystem i forfald. Børn og unge oplever ofte, at deres behov ikke bliver imødekommet, og at de føler sig overvældede af kravene og forventningerne fra skolen.

I denne kontekst kan vi se skolefravær som en kollektiv protest, hvor børnene forsøger at gøre opmærksom på de systemiske problemer, som ikke længere fungerer. Børnepsykiater Søren Hertz beskriver børn i skolefravær som whistleblowers, hvor de tydeligt signalerer, at der er noget i livet, der kræver vores opmærksomhed. Skolefravær er dermed børnenes måde at kommunikere på, at de ikke længere ønsker at deltage i et miljø, der ikke understøtter deres trivsel og udvikling. Det er en overlevelsesstrategi og en form for selvbeskyttelse, hvor børnene søger at undgå det ubehag, de oplever i skolen, og i stedet finde alternative måder at håndtere deres udfordringer på.

”De føler sig overvældede af kravene og forventningerne fra skolen”

En af de primære årsager til denne protest er den fejlslagne inklusionspolitik, der blev indført med inklusionsloven i 2013. Selvom loven havde til hensigt at inkludere flere børn i normale klasser, har den deværre ført til en stigning i antallet af børn og unge i segregerede tilbud. Mens en folkeskoleelev typisk koster mellem 50-80000 kroner om året, så er den tilsvarende udgift for en elev i specialklasse op mod 450.000 kr. Som det ser ud i dag, så går hver fjerde krone i den danske folkeskole til bare 6,5 procent af børn med særlige behov. Dette har resulteret i færre ressourcer i folkeskolen, som har haft en betydning for skolernes tidlige indsats. Her har man sparet på vigtige ressourcer som tolærertimer og holddelingstimer. Denne nedskæring i ressourcer har skabt en stigning i skolefravær blandt sårbarere elever. De føler sig ikke hjulpet i det almene skolemiljø. Dette har skabt en nedadgående spiral, hvor skolefravær fører til mistrivsel, og mistrivsel fører til endnu mere skolefravær.

”Børnene forsøger at gøre opmærksom på de systemiske problemer; på det, som ikke længere fungerer”

Det har betydelige konsekvenser for børn når de bliver fanget i dysfunktionelle politiske strukturer, der opretholder deres skolefravær. Skole og forældre står ofte uden mulighed for at ændre disse politiske strukturer til gavn for børnenes trivsel. I stedet henvender de sig til psykiatrien for hjælp. Ifølge undersøgelser er antallet af børn og unge med en eller flere diagnoser steget markant i de seneste år. Det ser ud til, at diagnosticering af børn spiller en afgørende rolle i visitering til specialundervisning og specialtilbud. Det skyldes primært, at de fleste kommuner har organiseret deres specialtilbud efter diagnoser. Diagnoser bliver efterspurgt, når der skal træffes beslutninger om, hvilke tilbud børnene skal visiteres til. Så længe denne praksis fortsætter, forventes det, at børnene skal gennemgå en udredning for at være berettiget til hjælp. Desuden forventes hjælpen at komme fra de specialiserede tilbud og ikke fra børnenes almene skolemiljø.

Det er problematisk, at vores strukturer i dag kigger mod psykiatrien, hvis man har et barn i mistrivsel. Dette har store konsekvenser for vores børn, som bliver sygeliggjort for noget, der måske slet ikke ligger inden i dem selv. Ved at placere problemet inde i barnet risikerer vi at overse de strukturelle og resourcemæssige udfordringer, der ligger til grund for deres vanskeligheder. Og der sker en problemforskydning, hvor debatten får et individuelt fokus, som denne kronik startede med at fremhæve.

”Skolefravær fører til mistrivsel, og mistrivsel fører til endnu mere skolefravær”

På skoleområdet har man ikke knækket koden til, hvordan man dæmper op for skolefraværet. Over 40 procent af cheferne i PPR og knap hver tredje skoleleder svarer, at de slet ikke eller i mindre grad har kompetencerne til at tage sig af elever med skolefravær. Men også skolernes konsultative hjælpeforanstaltninger føler sig udfordret. To ud af tre PPR psykologer vurderer, at børn og familier i skolefravær ryger rundt i systemet, uden at få nok hjælp. Knap fire ud af fem vurderer, at der ikke er tilstrækkelig med psykologer i den PPR, de

arbejder i, til at varetage opgaverne. Virkeligheden er også, at der ofte ikke er ressourcer i skolen til at arbejde med PPR's anbefalinger, og når lærerne gør opmærksom på, at der er behov for ekstra ressourcer, bliver anmodningen afvist.

Som børnepsykolog hepper jeg på børnene. Jeg fremhæver, at skolefravær er en sund reaktion på et usundt miljø. Det er en måde for børnene at tage kontrol over deres eget liv og trivsel og sætte grænser for, hvad de er villige til at tolerere. I stedet for at lade sig knække af et system, der ikke fungerer for dem, vælger de at trække sig tilbage og finde andre måder at håndtere deres udfordringer på. Det er vigtigt ikke at betragte skolefravær som et individuelt problem, men derimod som en kollektiv udfordring, der kræver en kollektiv løsning. Det er på tide, at politikkerne lytter til børnenes protest og handler for at sikre, at vores skolesystem virkelig tjener alles interesser. Ved at adressere de underliggende strukturelle problemer og investere i et støttende læringsmiljø kan vi komme skolefravær til livs, og skabe bedre betingelser for vores børns trivsel og udvikling i den danske folkeskole